

П. А. КАЛЕНИЧЕНКО

*Павло Анатолійович Калениченко, директор
уповноваженої організації колективного управління
ОП «Український музичний альянс»*

ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО І СУМІЖНИХ ПРАВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Технічний прогрес, що спостерігався у ХХ ст., суттєво вдосконалив охорону авторського й суміжних прав. Попри те він приніс і нові глобальні проблеми, що на сьогодні ще не знайшли свого вирішення. Й основним поточним питанням світової музичної індустрії залишається проблема музичного піратства в мережі Інтернет. Це питання актуальне й для вітчизняного музичного шоу-бізнесу. Вільне використання в мережі Інтернет звукозаписів у сумнозвісному форматі mp3 та інших подібних форматах істотно зменшує доходи компаній звукозапису, адже споживачі часто віддають перевагу безкоштовному одержанню бажаного звукозапису з мережі Інтернет перед купівлею цілого альбому музичних творів, де їх, як правило, цікавить один або декілька. За даними Міжнародної федерації фонографічної промисловості (IFPI) у 2004 р. порівняно з 2003 р. доходи компаній звукозапису від продажу носіїв з фонограмами (відеограмами) виконань музичних творів у світі скоротились на 1,3 %, в Україні - на 1,1%¹.

Дослідження охорони авторського та суміжних прав на музичні твори, виконання й фонограми у мережі Інтернет передбачає необхідність визначення об'єктивної форми вираження цих об'єктів. Закон України «Про авторське право і суміжні права»², як і більшість іноземних авторських законів, не наводить переліку об'єктивних форм вираження творів і об'єктів суміжних прав, залишаючи це на розсуд доктрини, вочевидь через те, що об'єктивні форми вираження нематеріальних об'єктів перманентно змінюються й модифікуються, відображаючи особливості технічного й загалом суспільного поступу. В той же час колишній Закон Російської Федерації «Про авторське право і суміжні права»³ наводить такі об'єктивні

форми, як письмова (рукопис, машинопис, нотний запис і т.п.); усна (публічне вимовлення, публічне виконання тощо); звуко- або відеозапис (механічний, магнітний, цифровий, оптичний і т.п.); зображення (малюнок, ескіз, картина, план, креслення, кіно-, теле-, відео- чи фотокадр тощо); об'ємно-просторова (скульптура, модель, макет, споруда тощо); інші форми. Відтак російський Закон виділяє таку форму музичного твору, як цифровий звукозапис. Сучасна вітчизняна й зарубіжна доктрина теж однозначно визнають таку об'єктивну форму вираження, що відображено у працях О.М. Пастухова⁴, В.С. Дроб'язка й Р.В. Дроб'язка⁵, О.П. Сергеева⁶, Е.П. Гаврилова⁷ тощо.

Втім, для цілей авторсько-правової охорони важливішим є сам процес надання твору (об'єкту суміжних прав) цифрової форми (оцифрування). За твердженням французького дослідника А. Керевера, оцифруванням є виражений електронними засобами переклад бінарною мовою, що використовує двійкові знаки 0 і 1, будь-якого сповіщення у формі текстів, слів, звуків, статичних або рухомих зображень. Ці оцифровані сповіщення зберігаються в пам'яті комп'ютерів, передають у будь-яке інше місце, а потім перетворюються у форми, доступні для сприйняття людини⁸.

Тож одразу постає питання кваліфікації процесу оцифрування з позицій авторського права, і передусім, чи можна переведення твору або об'єкта суміжних прав у цифрову форму відносити до субправомочності переробки, адже принагідно змінюється об'єктивна форма вираження твору (об'єкта суміжних прав). З даного питання розгорталась чимала дискусія⁹. Сучасні дослідники переважно розглядають переведення об'єкта авторського права (суміжних прав) у цифрову форму як відтворення (О.М. Пастухов¹⁰, В.С. Дроб'язко й Р.В. Дроб'язко¹¹, О.П. Сергеев¹², Д. Ліпчик¹³). В.О. Калятін виділяє навіть окремий різновид відтворення - «цифрове відтворення», що, на відміну від «аналогового відтворення», «різко збільшує можливості відтворення твору». Тож «не випадково у багатьох публікаціях сьогодні переведення твору в цифрову форму розглядається як самостійна дія», - пише автор¹⁴.

«Зелений документ» («Грін пейпер»), прийнятий Комісією Європейського Співтовариства 19 липня 1995 р., указував, що «концепція відтворення повинна бути відповідним чином перетягнута, щоб визначити, чи повинно право на відтворення застосовуватися до звичайного використання (цифрова форма, перехідні копії, збереження в пам'яті комп'ютерів та іншого обладнання), характерного для інформаційного суспільства»¹⁵. Акти міжнародного приватного авторського права, розроблені, зокрема, з урахуванням «Зеленого документу», пов'язали оцифрування радше з відтворенням, аніж із переробкою. Зокрема, про це йдеться в узгоджених заявах щодо ст. 1 (4) Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право¹⁶ та ст.ст. 7, 11 і 16 Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми¹⁷. Із тих самих позицій виходить вітчизняний Закон. Проте вичерпної відповіді на питання визначення авторської субправомочності щодо оцифрування досі не отримано, оскільки не виключається можливість паралельного віднесення процесу оцифрування як до відтворення, так і до переробки.

Гадаємо, логіка віднесення оцифрування до відтворення пояснюється незмінністю змісту об'єкта за зміни форми. Крім того, віднесення оцифрування до переробки спричиняло б необхідність вирішення питання наявності чи відсутності творчого характеру переробки, оскільки творча переробка твору, звісно, за умови дотримання прав його автора, призводить до появи нового об'єкта авторського права - похідного твору, а також нового суб'єкта авторського права, який набуває весь комплекс авторських правомочностей щодо створеного ним похідного твору.

Практика правосуддя свідчить, що визначення наявності чи відсутності творчого характеру переробки потребує спеціальних знань, тож зумовлює проведення експертизи, що безумовно неабияк ускладнює судочинство, суттєво підвищує витрати сторін і спричиняє судову тяганину.

На наш погляд, переробка твору шляхом оцифрування його «об'єктивної форми» не призводить до створення похідного твору, оскільки має не творчий, а винятково технічний характер, а виникнення твору, зокрема й похідного, як справедливо стверджував

О.А. Підпригора, нерозривно пов'язане з наявністю двох ознак - творчого характеру твору й об'єктивної форми його вираження¹⁸. Відповідно факт зміни об'єктивної форми твору чи об'єкту суміжних прав на цифрову користувачем не породжує й нового суб'єкта права.

Тим не менш, вітчизняний Закон, як і законодавство більшості іноземних правових систем, не надає обов'язкового творчого характеру авторській субправомочності переробляти твір чи субправомочності виробника фонограми (відеограми) видозмінювати свої фонограми (відеограми) будь-яким чином. Відтак, враховуючи, що внаслідок оцифрування змінюється об'єктивна форма, при чому така зміна форми призводить до суттєвої зміни властивостей твору (значно спрощується відтворення й розповсюдження, з'являється можливість розміщення в комп'ютерних мережах, у тому числі мережі Інтернет, радикально спрощується імпорту творів без проходження додаткової перевірки дотримання авторського права (суміжних прав) на митниці), вважаємо, що оцифрування твору (об'єкта суміжних прав) охоплюється як субправомочністю відтворення, так і субправомочністю переробки. Тож на практиці користувач не має права переводити твір або об'єкт суміжних прав у цифрову форму без отримання дозволу (або відчуження права) як відтворення, так і обов'язково переробки такого об'єкта.

Незмінність змісту твору під час оцифрування не відіграє важливої ролі для його кваліфікації, оскільки, як відомо, авторське право поширюється саме на форму вираження твору, а не на його зміст. Потенційні ж процесуальні ускладнення за такого підходу підлягають вирішенню шляхом узагальнення судової практики та видання роз'яснень вищими судовими інстанціями.

Найбільша загроза для суб'єктів прав інтелектуальної власності на ринку музичного шоу-бізнесу, пов'язана з оцифруванням твору (об'єкта суміжних прав), полягає у фактичній втраті будь-якого контролю над об'єктом і великої частини належної їм винагороди внаслідок розміщення оцифрованого твору/об'єкта суміжних прав у мережі Інтернет. На практиці компанії звукозапису майже завжди, надаючи ліцензію на відтворення музичних творів (записів виконання, фонограм), намагаються запобігти розміщенню таких об'єктів ліцензіатом у мережі Інтернет, вносячи відповідні застереження в ліцензійні договори. Проте багатозначність субправомочності відтворення спричиняє її різне тлумачення, що тягне за собою виникнення конфліктів між суб'єктами музичного шоу-бізнесу

Передусім ідеться про авторсько-правову кваліфікацію розміщення твору (об'єкта суміжних прав) у мережі Інтернет і співвідношення субправомочностей відтворення та подання до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до такого об'єкта з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором (так звана «субправомочність доступу»).

Остання субправомочність з'явилась в українському авторському праві внаслідок імплементації норм міжнародних договорів Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право та про виконання і фонограми. При тому наведена субправомочність, формулювання якої фактично дослівно повторює норми міжнародних договорів, з часом модифікувалась в Україні у «використання шляхом відображення у загальнодоступних електронних системах інформації» (ст. 442 Цивільного кодексу України¹⁹). З моменту її введення виникла своєрідна конкуренція субправомочностей²⁰. Очевидно, що введення субправомочності надання доступу мало метою регулювання передусім відносин щодо використання об'єктів авторського й суміжних прав у мережі Інтернет. Проте вітчизняне правосуддя досить інерційно ставиться до нової субправомочності. Зокрема Президія Вищого господарського суду України у своїх рекомендаціях «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» зазначає, що «розміщення творів у мережі Інтернет є їх відтворенням в розумінні ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права»²¹ і жодним чином не згадує про відображення у загальнодоступних електронних системах інформації.

Тим не менш, враховуючи, що вказану субправомочність введено до авторського законодавства України, виглядає логічним використовувати її для захисту прав та інтересів відповідних суб'єктів права. І в даному контексті проявляються всі недоліки її формулювання.

Згідно зі слухним зауваженням В.Г. Ротаня, «... як поширювальне, так і обмежувальне тлумачення актів цивільного законодавства в національній правовій системі є неприпустимим, оскільки воно не передбачене Конституцією і законами України. Суд має тлумачити і застосовувати акти цивільного законодавства буквально»²². Тож і всі правові норми, в тому числі дефінітивні норми, що дають визначення авторським субправомочностям, підлягають застосуванню лише в межах, чітко визначених Законом. Отже, для правильного застосування вказаної субправомочності слід проаналізувати її зміст, а оскільки сьогодні в різних актах цивільного законодавства (Закон України «Про авторське право і суміжні права» та Цивільний кодекс України) цю субправомочність виражено в різних редакціях, варто проаналізувати одразу обидва формулювання.

У Законі України «Про авторське право і суміжні права» цю субправомочність викладено в редакції, подібній до формулювання договорів Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право та про виконання і фонограми. У Законі цю авторську субправомочність сформульовано як подання своїх творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з *будь-якого місця і в будь-який час*. Для об'єктів суміжних прав її сформульовано наступним чином: для виконань - розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах, через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з *будь-якого місця і в будь-який час* за їх власним вибором, якщо при першій фіксації виконання не було їх згоди на такий вид розповсюдження; для фонограм (відеограм) - публічне сповіщення фонограм, відеограм та їх примірників через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з *будь-якого місця і в будь-який час* за їх власним вибором.

Цивільний кодекс України не кваліфікував таке розповсюдження як окрему авторську субправомочність використання твору, проте включив його як різновид опублікування (ч. 1 ст. 442 Цивільного кодексу України), визначивши як повідомлення *невизначеному* колу осіб шляхом відображення у *загальнодоступних* електронних системах інформації. Що ж до об'єктів суміжних прав, то Кодекс визначає наведену субправомочність як забезпечення засобами зв'язку можливості доступу будь-якої особи до записаного виконання (фонограми, відеограми) з *місця та в час, обраних нею*.

Відтак розміщення творів і об'єктів суміжних прав у мережі Інтернет згідно з нормами Закону України «Про авторське право і суміжні права» повинне відповідати двом умовам: 1) доступність для публіки в будь-який час; 2) доступність для публіки з будь-якого місця. За нормами Цивільного кодексу України такими умовами є: для творів - 1) доступ для невизначеного кола осіб; 2) відображення у загальнодоступних електронних системах інформації; для об'єктів суміжних прав - умови, аналогічні до викладених у Законі України «Про авторське право і суміжні права».

Недотримання хоча б однієї з наведених умов виключає охорону твору (об'єкта суміжних прав) за допомогою наведеної субправомочності, залишаючи охорону лише в межах субправомочності відтворення. Проте на практиці обхід указаних умов не становить жодних складнощів.

Так, загальнодоступність (доступність для невизначеного кола осіб) легко обходиться введенням на веб-сайті системи реєстрації відвідувачів із заповненням певної анкети щодо особистих даних та їх входу на веб-сайт за допомогою введення унікальних паролів. Після запровадження такої системи важко назвати відвідувачів веб-сайту невизначеними, а веб-сайт, де розміщуються твори, - загальнодоступним. При тому нині за такою схемою працює чимало популярних веб-сайтів.

Доступ у будь-який час нівелюється шляхом серверного програмування (веб-сайт із фонограмами виконань музичних творів може бути доступним для користувачів не цілодобово, а, приміром, двадцять три години на добу).

Доступність для публіки з будь-якого місця обходиться шляхом допуску до веб-сайту відвідувачів з IP-адресами певної країни чи навіть деякого регіону.

Таким чином, «субправомочність доступу» сьогодні не здатна забезпечити охорону прав на твори (об'єкти суміжних прав), розміщені в мережі Інтернет, оскільки її зміст обмежений умовами, що вільотно обходяться користувачами. Крім того, наведеною суб-

правомочністю не охоплюється так зване «цифрове передання» - передання за допомогою електронної пошти чи іншим подібним способом творів (об'єктів суміжних прав), хоча насправді для суб'єкта права або ліцензіара немає значної відмінності у розміщенні твору (об'єкта суміжних прав) в мережі Інтернет або ж переданні його засобами електронної пошти (досить згадати широковідомий прецедент щодо компанії Napster).

Натомість судова практика, як зазначалося вище, певно, відчуваючи всю слабкість норми, під час розгляду спорів щодо контрафакції в мережі Інтернет застосовує субправомочність відтворення для охорони прав належних суб'єктів. Субправомочність відтворення породжує свої, властиві їй проблеми правоохорони, пов'язані, очевидно, з тим, що генеза цієї субправомочності невід'ємно поєднана з виготовленням саме матеріальних примірників. Тож надання цій правомочності неприцільного їй змісту призводить до надмірної багатозначності субправомочності відтворення. Слідуючи за логікою вітчизняного правосуддя, дозволяючи ліцензіату *відтворення* твору (об'єкта суміжних прав), суб'єкт права тим самим дозволяє і *розміщення даного об'єкта в мережі Інтернет*, що виглядає вкрай невинуватим та обмежує можливість розпорядження об'єктами авторського й суміжних прав.

Широко відомими проблемними аспектами правової охорони творів (об'єктів суміжних прав) у мережі Інтернет, що стосуються передусім охорони прав на музичні твори (виконання, фонограми), є питання місця витребування правової охорони в разі порушення авторського та/або суміжних прав у всесвітній мережі, а також питання визначення суб'єкта юридичної відповідальності за порушення авторського права (суміжних прав) у мережі Інтернет.

Згідно з нормою ст. 5 Бернської конвенції обсяг охорони, як і засоби захисту, забезпечувані автору для охорони його прав, регулюються виключно законодавством країни, де витребується охорона. Це правило інтерпретується сучасними дослідниками як можливість суб'єкта права захищати своє право в будь-якій державі, де здійснюється протиправне використання твору (об'єкта суміжних прав). А у разі використання в мережі Інтернет захист можливий практично в кожній державі, де є можливість доступу до твору (об'єкта суміжних прав)²³. Норма ст. 37 Закону України «Про міжнародне приватне право» визначає, що до правовідносин у сфері захисту прав інтелектуальної власності застосовується право держави, в якій вимагається захист цих прав²⁴. Проте кваліфікація розміщення твору чи об'єкта суміжних прав у мережі Інтернет як відтворення породжує проблему визначення суб'єкта відповідальності, адже фактично відтворення здійснює звичайний користувач Інтернету, а не особа, яка розмістила об'єкт у мережі. При тому часом відтворення здійснюється й без його відома (наприклад, відтворення в модемах, маршрутизаторах і т.п.). Тож притягнення до відповідальності такого пересічного користувача не є необхідним, оскільки суперечить принципам справедливості, доцільності та невідворотності юридичної відповідальності. Напевно, саме це мав на увазі Вищий господарський суд України, стверджуючи, що «за авторсько-правовою системою охорони об'єктів цих прав захист авторам та іншим суб'єктам авторського права надається лише проти будь-якого *свідомого* (курсив наш) несанкціонованого використання іншою особою охоронюваного об'єкту».

Фактичне здійснення захисту авторського й суміжних прав у мережі Інтернет є проблематичним через міжнародний характер порушень у мережі. Акти українського цивільного та господарського процесуального законодавства, як і Закон України «Про міжнародне приватне право», не дають однозначної відповіді на питання про можливість розгляду українськими судами спорів щодо захисту прав українських суб'єктів авторського та/або суміжних прав, порушених внаслідок протиправного розміщення в мережі Інтернет творів або об'єктів суміжних прав іноземними громадянами чи юридичними особами. Очевидно, відкриття провадження в таких справах можливе. Втім, можливість подальшого розгляду таких справ, і, тим паче, виконавчого провадження, є досить сумнівною, оскільки процесуальні норми вимагають наявності доказів повідомлення відповідача про відкриття провадження у справі, час і місце судових засідань тощо. Подати такі докази на практиці дуже непросто, враховуючи, що для суду необхідні чіткі докази місцезнаходження відповідача, реєстрації в торговельних реєстрах тощо.

Контраверсійним є визначення суб'єкта юридичної відповідальності за контрафакцію у мережі Інтернет. Окрім, зрозуміло, особи, котра безпосередньо розміщує твір чи об'єкт суміжних прав у мережі, розглядалась можливість притягнення до відповідальності осіб, які надають хостинг порушнику, а також провайдерів, котрі забезпечують технічний доступ до мережі Інтернет через складнощі з ідентифікацією правопорушника, який протиправно завантажив твори (об'єкти суміжних прав) у цифрову мережу.

На наш погляд, таке розширення суб'єктів відповідальності явно протирічить принципів справедливості відповідальності, адже очевидно, що ані хостер, ані провайдер не в змозі контролювати весь масив інформації, що розміщується (розповсюджується) за їх допомогою на предмет дотримання прав інтелектуальної власності. Вони скоюють порушення авторського й/або суміжних прав без вини. Тому немає сенсу покладати на них «чужу» відповідальність, створюючи тим самим ґрунт для зловживань. Проте, гадаємо, в багатьох справах щодо контрафакції в мережі Інтернет хостера та/або провайдера може бути залучено судом як третю особу для встановлення обставин справи.

Вирішення наведених вище проблем і вдосконалення правового регулювання відносин щодо використання творів (об'єктів суміжних прав) у мережі Інтернет, ми пов'язуємо з внесенням змін в акти цивільного законодавства. Зокрема було би доцільно закріпити в ст.ст. 441, 453 та 454 Цивільного кодексу України та ст.ст. 15, 39, 40 Закону України «Про авторське право і суміжні права» дві нові субправомочності:

1) «електронний запис», що в ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначити як запис твору, виконання, фонограми, відеограми або їх примірників для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер, вилучивши відповідну частину з визначення субправомочності відтворення у ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

2) «електронне розповсюдження», якою замінити субправомочність подання своїх творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця й у будь-який час (розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах, через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за її власним вибором, якщо при першій фіксації виконання не було їх згоди на такий вид розповсюдження; публічне сповіщення фонограм, відеограм та їх примірників через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за її власним вибором) у Законі України «Про авторське право і суміжні права» та повідомлення невизначеному колу осіб шляхом відображення у загальнодоступних електронних системах інформації (забезпечення засобами зв'язку можливості доступу будь-якої особи до записаного виконання (фонограми, відеограми) з місця та в час, обраних нею) у Цивільному кодексі України, а також визначити субправомочність «електронного розповсюдження» у ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» як забезпечення засобами зв'язку можливості доступу до твору, записаного виконання, фонограми, відеограми або їх примірників і/або передання твору, записаного виконання, фонограми, відеограми або їх примірників з використанням телекомунікаційних мереж (окрім телемереж).

Термін «телекомунікаційна мережа» й «телемережі» наведено в Законі України «Про телекомунікації»²⁵.

На наш погляд, такий спосіб використання твору (об'єктів суміжних прав) як відтворення в цифровій формі слід було би залишити поза межами авторсько-правового регулювання, оскільки, на відміну від відтворення матеріальних примірників:

- не існує фактичних можливостей здійснити контроль за електронним цифровим відтворенням;
- таке відтворення часто здійснюється комп'ютером поза волею користувача;
- таке відтворення не вимагає практично жодних зусиль і фінансових витрат користувача;
- наклад такого відтворення практично необмежений і встановити якісь кількісні межі можливостей немає.

Тому «електронний запис» та «електронне розповсюдження» треба ототожнювати з відтворенням у необмеженому обсязі й розповсюдженням для необмеженого кола споживачів.

Слід зауважити, що наведена нами пропозиція не може стати частиною вітчизняної системи законодавства до внесення змін у ратифіковані Україною міжнародні договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право та про виконання і фонограми, враховуючи, що пропонується змінити імплементовані Україною норми. Відтак є підстави ініціювати зміну відповідних положень даних договорів шляхом подання пропозицій Всесвітній організації інтелектуальної власності. І хоча очевидно, що цей процес є вельми тривалим, проте, враховуючи каталізацію технічного й суспільного розвитку, ініціювання таких змін є на часі. До того ж активізація участі України у міжнародній правотворчості сприятиме як поліпшенню міжнародного іміджу України, так і інтеграції в європейське співтовариство.

Ми погоджуємось також з Тарі Коскіен-Олссон у тому, що удосконалення охорони авторського й суміжних прав у мережі Інтернет пов'язане і з розвитком колективного управління майновими правами суб'єктів авторського й суміжних прав²⁶, адже дотримання прав інтелектуальної власності користувачами залежить не лише від ефективного захисту прав, а й від «зручності» дотримання прав, оплати винагороди суб'єктам права. Тож вітчизняні організації колективного управління повинні більше уваги приділяти інформуванню потенційних користувачів мережі Інтернет про можливості дотримання авторського й суміжних прав через одержання від організацій колективного управління відповідних ліцензій.

Таким чином, проблеми охорони авторського і суміжних прав у мережі Інтернет характеризуються своєю специфікою. Їх вирішення потребує оновлення й удосконалення у першу чергу положень міжнародно-правових договорів, учасником яких є Україна, а також відповідного приведення у відповідність до них актів національного законодавства.

¹ The recording industry world sales. 2005. - London: IFPI, 2005. - 10 p.

² Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХП // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 13 (29.03.94). - С. 64.

³ Закон Российской Федерации «Об авторском праве и смежных правах» от 9 июля 1993 г. № 5351-1 в ред. Федерального закона от 19 июля 1995 г. № 110-ФЗ // Собрание законодательства Российской Федерации. - 1995. - № 30. - Ст. 2866.

⁴ Пастухов О.М. Авторське право в Інтернеті / Пастухов О.М. - К.: Школа, 2004. - С. 39.

⁵ Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник / Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - С. 147.

⁶ Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. Изд. 2-е, перераб. и доп / Сергеев А.П. - М.: ПБОЮЛ Гриженко Е.М., 2001. - С. 112.

⁷ Гаврилов Э.П. Комментарий к закону об авторском праве и смежных правах: Судебная практика / Гаврилов Э.П. - М.: Экзамен, 2002. - С. 44.

⁸ Керевер А. Проблеми адаптації до цифрового мультимедійного середовища. Права на відтворення і права на публічне сповіщення / А. Керевер // Авторське право і суміжні права. Європейський досвід. У 2 кн. / За ред. А.С. Довгерта. - Кн. 2: Виступи, статті європейських спеціалістів [уклад. Р.В. Дроб'язко]. - К, 2001. - С. 135.

⁹ Минков А.М. Международная охрана интеллектуальной собственности. - СПб: Пител, 2001 / Минков А.М. - С. 208.

¹⁰ Пастухов О.М. Авторське право в Інтернеті / Пастухов О.М. - К.: Школа, 2004. - С. 55.

¹¹ Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник / Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - С. 188

¹² Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. Изд. 2-е, перераб. и доп / Сергеев А.П. - М.: ПБОЮЛ Гриженко Е.М., 2001. - С. 220.

¹³ Лишицкий Д. Авторское право и смежные права / Лишицкий Д. ; [Пер. с фр.; Предисл. М. Федотова]. - М.: Ладомир, Изд-во ЮНЕСКО, 2002. - С. 158.

¹⁴ Калятин В.О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права): Учебник для вузов / Калятин В.О. - М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА-ИНФРА . М), 2000. - С. 96.

¹⁵ Авторське право і суміжні права в інформаційному просторі. «Зелений документ», прийнятий Комісією Європейського Співтовариства 19 липня 1995 р. // Авторське право і суміжні права. Європейський досвід. У 2 кн. - Кн. 1: Нормативні акти і документи. Європейська інтеграція України [уклад.В. Дроб'язко].- К., 2001.-С. 178.

¹⁶ Закон України «Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право» від 20 вересня 2001 р. № 2733-III // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 2. - Ст. 16

¹⁷ Закон України «Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми» від 20 вересня 2001 р. № 2732-III // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 2. - Ст. 15.

¹⁸ Право інтелектуальної власності: Підручник для студентів вищих навч. закладів / [Підпригора О.А., Святоцький О.Д., Мельник О.М. та ін.] ; за ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. - К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2002. - С. 130.

¹⁹ Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Голос України. - 2003. - 12 березня. - № 45-46.

²⁰ Тим паче розміщення об'єкта авторського права у мережі Інтернет може охоплюватись і субправомочністю опублікування, що прямо встановлено нормою ч. 1 ст. 442 Цивільного кодексу України, а з п. 5 розділу 1 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядку її виплати» випливає й можливість *публічного сповіщення* через мережу Інтернет.

²¹ Рекомендації Президії Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 10.06.2004 р. № 04-5/1107 [Електронний ресурс] // Система Ліга-Закон.

²² Проблемні питання у застосуванні Цивільного і Господарського кодексів України / [Ярема А.Г, Ротань В.Г та ін.] ; під ред. Яреми А.Г, Ротаня В.Г - К.: Реферат, 2005. - С. 13.

²³ *Леонтьев КБ.* Проблемы развития авторского права в современных технологических условиях: дис. ...канд. юр. наук : 12.00.03 / К.Б. Леонтьев. - М., 2003. - С. 148.

²⁴ Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р. № 2709-IV // Голос України. - 2005. - 29 лип. - № 138.

²⁵ Закон України «Про телекомунікації» від 18.11.2003 р. №1280-IV // Голос України. - 2003. - 23 груд. - № 244.

²⁶ *Коскинен-Олссон Тари, Дмитриева Ю.* Защита авторских прав в интернете / Коскинен-Олссон Тари, Ю. Дмитриева // Интеллектуальная собственность: Авторское право и смежные права. - 2002. - №9.-С. 60-61.

Отримано 10.06.2009

Резюме

Статья посвящена проблемам использования объектов авторского и смежных прав в сети Интернет. Раскрываются особенности правовой охраны объектов в сети Интернет, проблемы защиты авторского и смежных прав в цифровой среде. Поднимается проблема недостаточной четкости субправомочностей, которые охватывают использование объектов авторского и смежных прав в сети Интернет.

Summary

The article is devoted to the problems of copyright and related rights objects exploitation in the Internet. Specific of the objects legal protection is revealed as well as problems of copyright and related rights defense in the digital area. The article throws light on the problem of insufficient accuracy of subrights that involve the exploitation of the copyright and related rights objects in the Internet.